

Iš V. Mykolaičio-Putino eilėraščių rinkinio „Tarp dviejų aušrų“ (1927) ciklo „Viršūnės ir gelmės”

„Ilgesys“

Baigiu jau su saule kaip aras danguj viešpatauti;
Žemyn nusvarino man galvą sunki karūna.
Jau gaudžia pakalnių varpai, mano šūksnio užgauti,
Jau blyksi gelmių žibintuvai raudona liepsna.
O žvilgančioj jūrėj jau saulė pasruvo raudonai,
Miglotą pakalnę ir dangų apšiejo ugnim, –
Atsikvėpė žaliosios lankos ir našūs dirvonai
Ir lūkesiu virpa, ir dega drauge su manim.

Suglausiu sparnus ir nukrisiu ant tavo krūtinės,
Tu žiede svajonių iš liūdesio mano taurės.
Tegu mano viso gyvenimo skaudama gėla,
Kaip puolanti žvaigždė, gyvybės kaitra sužėrės.
Man nedavei laimės vidurdienio saulėj plazdėti,
Tik slankioti nykiais šešėliais naktų glūdumoj,
Tik gęstančią žarą, tik alpstantį šypsnį mylėti,
Tik melstis pasauliui tylioje nebevilties maldoj.
Už ką gi tave pamylėjau, tu žeme gimtoji,
Kad jaudini sielą ir ilgesiu širdį kuri, –
Ir skausmo atobalsiais mano krūtinėj vaitoji,
Ir virpančioj ašaroj gęstančia saule žėri.

Klausimai ir užduotys.

1. Eilėraštis autoriaus valia suskirstytas į du segmentus. Su kuo simboline prasme siejasi individo būtis, pavaizduota skirtinguose segmentuose? Apibūdinkite savais žodžiais ir pacituokite.

(4 tšk.)

2. 1. Kokios pirmojo segmento eilutės byloja apie kūrėją ir kūrybos procesą? Pacituokite.

(2 tšk.)

2. 2. Kaip jaučiasi kūrėjas? Kokiomis meninėmis priemonėmis ši jausena išreiškiama?

(3 tšk.)

2. 3. Kaip vaizduojamas kūrybos procesas? Kokia žodžio galia atsiskleidžia?

(4 tšk.)

3. Profesorė V. Daujotytė apie asmeninę poeto patirtį rašo taip: „...tie šviesos spinduliai gali būti siejami ir su ankstyvaisiais gamtos išgyvenimais ant tėviškės kalnelio....“¹ Kaip aplinka veikia kūrėją? Atsakydami remkitės ir V. Mykolaičio-Putino romanu „Altorių šešėly“.

(2 tšk.)

4. Tarp kokių skirtingų dviejų simbolių polių sklaidžiasi individo būtis? Pasvarstykite, ką šie poliai galėtų reikšti.

(2 tšk.)

¹ Daujotytė V., *Kūrybos tema Vinco Mykolaičio-Putino romane „Altorių šešėly“ ir poezijoje*, VMA „Lituanistų avilys“, 2015 m.

Galimi atsakymai.

1. Pirmame – su skrydžiu, vidiniu polėkiu, kūrybingumu: „kaip aras“.
Antrame segmente – su atsidavimu žmogiškajai prigimčiai: „Suglausiu sparnus ir nukrisiu ant tavo krūtinės...“ Arba: „Tegu mano viso gyvenimo skaudama gėla, / Kaip puolanti žvaigždė, gyvybės kaitra sužerės.“ Arba: „Man nedavei laimės vidurdienio saulėj plazdėti, / Tik slankioti nykais šešėliais naktų glūdumoj...“

2. 1. Pirmosios trys eilutės. Kūrėją apibūdina žodžiai: „Baigiu jau su saule kaip aras danguj viešpatauti; / Žemyn nusvarino man galvą sunki karūna.“ Apie kūrybos procesą byloja šie žodžiai: „Jau gaudžia pakalnių varpai, mano šūksnio užgauti...“

2. 2. Menininkas jaučiasi visagalis tarsi pats Kūrėjas (palyginimas „kaip aras“, metafora „karūna“).

2. 3. Kūrybos procesas yra lyg skrydis. Kita vertus, kūrėjas tas, kurio žodis turi ypatingų galių: „Jau gaudžia pakalnių varpai, mano šūksnio užgauti...“ Čia kūrėjo žodžio galią galima lyginti su bibline legenda apie pasaulio sukūrimą. Vadinasi, per kūrybą individas prilyginamas Kūrėjui, t. y. Dievui, o kūrybos aktas dieviškumui.

3. Tiek eilėraščio žmogui, tiek romano personažui Liudui Vasariui, tiek pačiam V. Mykolaičiui-Putinui neabejotiną įtaką bus padariusi gamta, jos grožis. Autentiški poeto išgyvenimai bus atėję iš realios patirties, tik transformuoti, tapę vidinio pasaulio dalimi. Taigi išorinis peizažas kūrėjo vaizduotėje virsta susikurtais simboliais.

4. Metaforiškas prasme tarp saulės ir žemės. Tarp skrydžio ir kryčio. Tarp idealiojo pasaulio, idėjų, kūrybingumo ir kūniškojo pasaulio, prigimties.

5. Buvimas tarp svajonių, idealų ir prigimties, instinktų; gyvenimas tarp idealumo ir kūniškumo; ribinės būsenos išgyvenimas.

6. Individas, nors mintimis gyvena idėjų lygmenyje, nuolat ilgisi kūniškosios prigimties. Nors idėjos jį taurina („su saule kaip aras“), bet prigimtis, kūnas lenkia jį prie žemiškų dalykų („Už ką gi tave pamylėjau, tu žeme gimtoji, / Kad jaudini sielą ir ilgesiu širdį kuri...“). Eilėraščio pavadinimą padeda atskleisti keturios paskutinės antro

segmento eilutės, bylojančios apie skausmingą ištikimybę ir meilę žemei, t. y. kūniškumui, prigimčiai.

7. Individas pažįsta vidinį pasaulį, t. y. ne realybėje esantį: „Jau gaudžia pakalnių varpai, mano šūksnio užgauti...“ Arba: „Atsikvėpė žaliosios lankos ir našūs dirvonai / Ir lūkesiu virpa, ir dega drauge su manim.“ Arba: „Suglausiu sparnus ir nukrisiu ant tavo krūtinės, / Tu žiede svajonių iš liūdesio mano taurės.“

Pasaulį pažįsta vaizduote, t. y. savo pasaulio įvykius „įvilkdamas“ į gamtos simbolius: „Baigiu jau su saule kaip aras danguj viešpatauti...“ Arba: „Man nedavei laimės vidurdienio saulėj plazdėti, / Tik slankioti nykais šešėliais naktų glūdumoj, / Tik gęstančią žarą, tik alpstantį šypsnį mylėti...“ Arba: „...tu žeme gimtoji, <...> / virpančioj ašaroj gęstančia saule žėri.“

8. Ir simbolistiname eilėraštyje, ir romane atsiskleidžia individo vidinis dramatismas. Tik skirtumas tas, jog Liudas Vasaris negali suderinti savyje kunigo ir poeto, o eilėraščio žmogus, nors blaškosi savo vidiniame pasaulyje tarp idėjų ir prigimties, negali be kurios nors savo esybės dalies gyventi: jos vienodai abi jam brangios.